

Analýza a návrh informačných systémov II 2

objektovo orientovaný návrh

Peter Bednár

Metódy

Metódy

- Operácie nad členskými premennými objektov definované v danej triede
- Definujú sa podobne ako funkcie v C:
typ návratovej hodnoty názov(zoznam parametrov) {
 telo metódy
}
- Definícia parametrov: zoznam dvojíc typ parametra názov parametra oddelený , (čiarkou)
- Metóda môže byť:
 - bez parametrov (prázdne zátvorky)
 - bez návratovej hodnoty: typ **void**

Metódy – príklad 1

```
class Motor {  
  
    String typ;  
    ... // ostatné členské premenné  
  
    void nastartuj() {  
        ...  
    }  
  
    void nastavPlyn(float plyn) {  
        ...  
    }  
  
    float aktualnyVykon() {  
        ...  
    }  
}
```

Motor
typ: String objem: float maxVykon: float otacky: int teplota: float
nastartuj(): void nastavPlyn(plyn: float): void aktualnyVykon(): float

Metódy a členské premenné

- V rámci metódy môžeme priamo pristupovať k členským premenným triedy

```
int otacky;
```

```
...
```

```
void nastartuj() {  
    otacky = 2000;  
}
```

Nastavíme hodnotu
členskej premennej

```
void nastavPlyn(float plyn) {  
    if (otacky == 0) {  
        return;  
    }  
    otacky = (int)(50 * plyn + 2000);  
}
```

Príkaz return môžeme použiť
kedykoľvek na návrat z metódy

Metódy – príklad 2

```
class DruhyProgram {  
  
    public static void main(String args[]) {  
        Motor motor1 = new Motor();  
        Motor motor2 = new Motor();  
  
        motor1.nastartuj();  
        motor2.nastartuj();  
        motor2.nastavPlyn(100); // nastav plyn na 100%  
  
        System.out.println("motor1 otáčky: " + motor1.otacky);  
        // 2000 (nastavené v metóde nastartuj)  
        System.out.println("motor2 otáčky: " + motor2.otacky);  
        // 7000 = 50 * 100 + 2000 (nastavené v metóde nastavPlyn)  
    }  
}
```

Volanie metód

Lokálne premenné

- V tele metódy môžeme definovať ľubovoľné lokálne premenné

```
float aktualnyVykon() {  
    // vykon je lokálna premenná  
    float vykon = 100 * (otacky / 5000)  
    if (vykon > maxVykon) {  
        return maxVykon;  
    }  
    return vykon;  
}
```

Členské premenné

Návratovú hodnotu vrátíme v príkaze return

Prekrývanie členských premenných (1)

- Lokálne premenné, alebo parametre metód sa môžu volať rovnako ako členské premenné
- Pre rozlíšenie je možné vždy pristupovať k členským premenným cez kľúčové slovo **this**

```
int otacky; // členská premenná
```

```
...
```

```
void nastartuj() {
```

```
    int otacky;
```

```
    otacky = 2000;
```

```
    this.otacky = 1000;
```

```
}
```

Vytvoríme lokálnu premennú s rovnakým menom, ako má členská premenná - prekrytie

Zmeníme iba lokálnu premennú

Ak chceme zmeniť prekrytú členskú premennú, použijeme kľúčové slovo this

Prekrývanie členských premenných (2)

- Podobne je to pri parametroch metód

```
int otacky;    // členská premenná
...
void nastavOtacky(int otacky) {
    this.otacky = otacky;
}
```

Nastavíme členskú premennú podľa parametra metódy

- **POZOR** na chyby:

```
void nastavOtacky(int otacky) {
    otacky = otacky;
}
```

Chýba this, len sme nastavili lokálny parameter na tú istú hodnotu, členská premenná sa po volaní metódy nezmení!

Preťažovanie metód (1)

- V jednej triede je možné definovať viacero metód s tým istým menom – musia sa odlišovať typom a/alebo počtom parametrov (na názvoch parametrov nezáleží)

```
void nastartuj() {                motor1.nastartuj();
    this.otacky = 2000;           // motor1.otacky = 2000
}

void nastartuj(int otacky) {      motor1.nastartuj(3000);
    this.otacky = otacky;        // motor1.otacky = 3000
}
```

Preťažovanie metód (2)

```
void nastartuj(float plyn) {           motor1.nastartuj(50.0);
    nastartuj(2000, plyn);           // motor1.otacky = 2000 + 2500
}                                     // motor1.teplota = 60
```

Preťažené metódy sa môžu navzájom volať

```
void nastartuj(int otacky,           motor1.nastartuj(3000, 50.0);
                float plyn) {       // motor1.otacky = 2000 + 2500
    nastartuj(otacky, plyn, 60);   // motor1.teplota = 60
}
```

```
void nastartuj(int otacky,           motor1.nastartuj(2000, 10.0, 50);
                float plyn,         // motor1.otacky = 2000 + 500
                int teplota) {     // motor1.teplota = 50
    this.otacky = otacky;
    this.teplota = teplota
    nastavPlyn(plyn);
}
```

Konštruktory

Konštruktory (1)

- Špeciálne metódy určená na inicializáciu objektov po vytvorení
- Nemajú definovaný typ návratovej hodnoty a majú rovnaké meno ako trieda

```
class Motor {  
  
    String typ;  
    float objem;  
    ...  
  
    Motor() {  
        typ = "EcoBoost";  
        objem = 1.0;  
    }  
    ...  
}
```

Motor
typ: String objem: float maxVykon: float otacky: int teplota: float
Motor() nastartuj(): void nastavPlyn(plyn: float): void aktualnyVykon(): float

Konštruktory (2)

- Konštruktory môžu mať parametre

```
class Motor {  
    ...  
    Motor(String typ, float objem, float maxVykon) {  
        this.typ = typ;  
        this.objem = objem;  
        this.maxVykon = maxVykon;  
    }  
    ...  
}
```

- Vytvorenie objektu:

```
Motor ecoboost1 = new Motor("EcoBoost", 1.0, 92.0);  
// inicializuje sa typ, objem a maxVykon, ostatné majú  
// prednastavené hodnoty 0
```

Konštruktory (3)

- Konštruktory je možné preťažovať podobne ako metódy

```
Motor(String typ, float objem) {  
    this(typ, objem, objem * 70);  
}
```

Aj preťažené konštruktory sa môžu navzájom volať, odkazuje sa na nich cez kľúčové slovo `this`

```
Motor(String typ, float objem, float maxVykon) {  
    this.typ = typ;  
    this.objem = objem;  
    this.maxVykon = maxVykon;  
}
```

...

```
Motor motor1 = new Motor("Zetec", 1.0);  
Motor motor2 = new Motor("EcoBoost", 1.2, 79);
```

Statické metódy a statické premenné

Statické metódy a premenné (1)

- Niekedy chceme naprogramovať kód bez toho aby sme vytvorili nejaký objekt
 - Napr. hlavná funkcia programu `main`
- Môžeme definovať statickú metódu pomocou slova **static**
- Podobne je možné definovať aj statické premenné
 - Často sa používajú na definovanie konštantných hodnôt, ktoré sa zdieľajú pre všetky objekty danej triedy

Statické metódy a premenné (2)

- V normálnych metódach môžeme používať aj statické metódy a členské premenné
- V statických metódach iba statické (keďže neexistuje žiaden objekt, nemôžeme použiť `this`)

Statické metódy a premenné – príklad 1

```
class Motor {
    static float MAX_TEPLOTA = 150;

    int otacky;
    float teplota;
    ...

```

Motor
<u>MAX_TEPLOTA: float = 150</u>
otacky: int
teplota: float
<u>vypocitajTeplotu(otacky: int): float</u>

```
static float vypocitajTeplotu(int otacky) {
    // teplota a otacky sú lokálne premenné, nie členské
    float teplota = (otacky - 2000) / 50.0 + 20;
    if (teplota > MAX_TEPLOTA) {
        return MAX_TEPLOTA;
    }
    return teplota;
}
}
```

Zo statickej metódy sa môžeme odkazovať na statické premenné

Statické metódy a premenné – príklad 2

```
class Motor {  
  
    static float MAX_TEPLOTA = 150;  
    ...  
  
    void nastavOtacky(int otacky) {  
        this.otacky = otacky;  
        this.teplota = vypocitajTeplotu(otacky);  
        if (this.teplota == MAX_TEPLOTA) {  
            System.out.println("prehrievanie motora");  
        }  
    }  
  
    static float vypocitajTeplotu(int otacky) {  
        ...  
    }  
}
```

V nestickej metóde môžeme volať statické metódy a odkazovať sa na statické premenné

Statické metódy a premenné – príklad 3

- V inej triede môžeme volať statické metódy alebo sa odkazovať na statické premenné cez Názov triedy.
- Pomocou názvu triedy môžeme rozlíšiť statickú premennú a v tej istej triede, ak je prekrytá lokálnou, alebo členskou premennou

```
class TretiProgram {  
  
    public static void main(String args[]) {  
        int teplota = Auto.vypocitajTeplotu(5000);  
        System.out.println("maximálna teplota: " +  
            Auto.MAX_TEPLOTA);  
    }  
}
```

Premenné zhrnutie

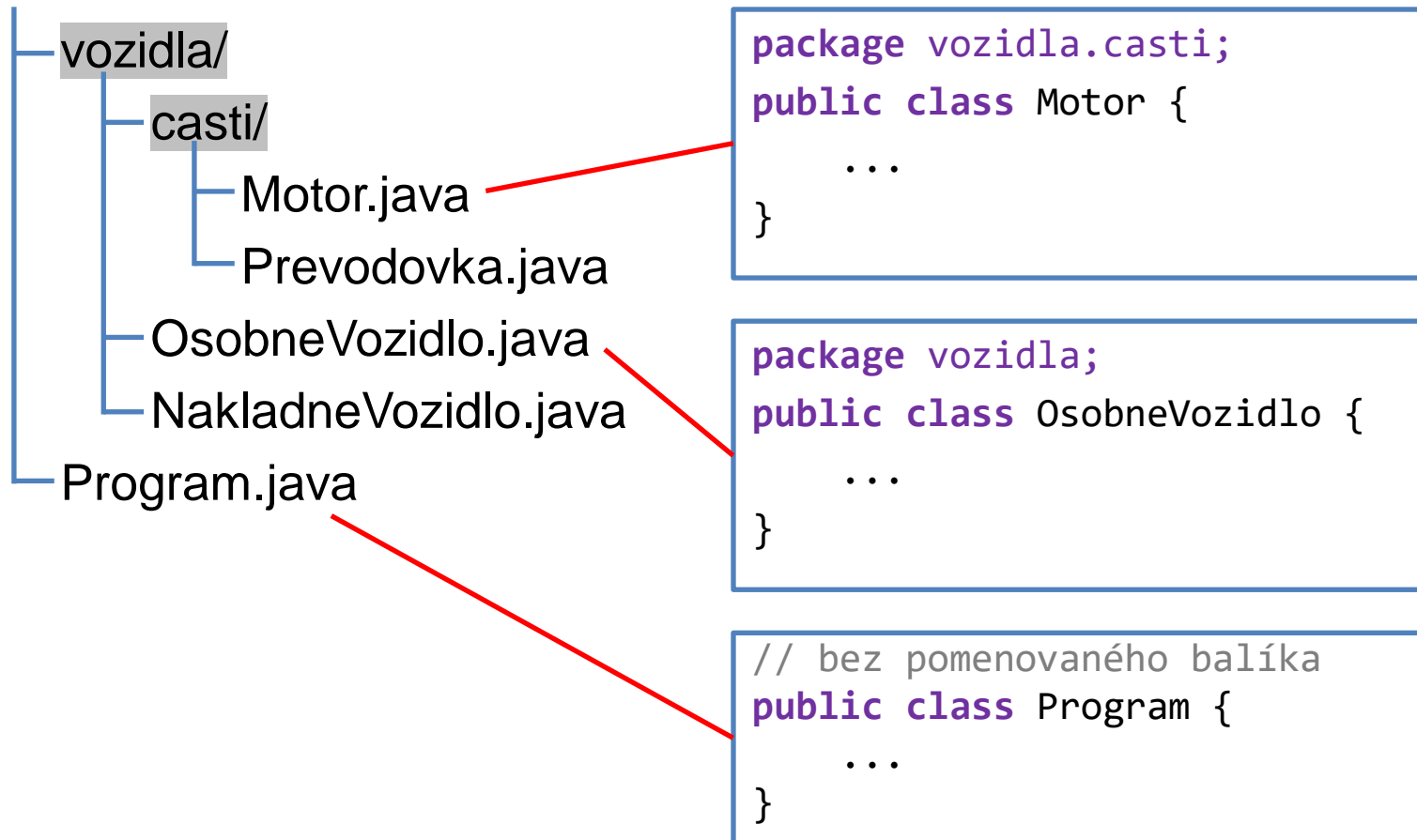
Lokálna	Členská	Statická
	„Patrí“ objektu	„Patrí“ triede
Definuje sa v tele metódy	Definuje sa v triede	Definuje sa v triede
Je prístupná iba v danej metóde, kde je definovaná	Je prístupná v nestatických metódach danej triedy	Je prístupná v statických aj nestatických metódach danej triedy
	Je prístupná cez <code>this</code> .	Je prístupná cez Názov triedy.
Môže prekryť členskú alebo statickú	Môže prekryť statickú	

Balíky v Jave

Balíky (1)

- Umožňujú rozdeliť zložitejšie programy na moduly
- Jeden balík zoskupuje viacero súvisiacich tried
- Hierarchická štruktúra:
 - balík môže mať ďalšie pod-balíky
- Trieda sa do balíka zaradí kľúčovým slovom **package**
 - musí byť ako prvý príkaz pred definíciou triedy
- Na disku sú balíky reprezentované ako adresáre/podadresáre v ktorých sú zdrojové .java súbory tried

Balíky – príklad (1)

Balíky (2)

- Ak chceme používať triedy z iného balíka, musíme ich importovať kľúčovým slovom **import**
- Pre importovanie jednej triedy:
`import cesta.Trieda;`
- Pre importovanie všetkých tried z daného balíka:
`import cesta.*;`
- Môže byť uvedených viacero importov
- Musia byť uvedené za definíciou **package** a pred definíciou triedy

Balíky – príklad 2

```
package vozidla;  
  
import vozidla.casti.*;  
  
public class OsobneVozidlo {  
    ...  
}
```

Pre triedu `OsobneVozidlo` importujeme všetky triedy z balíka `vozidla.casti` (Motor, Prevodovka)

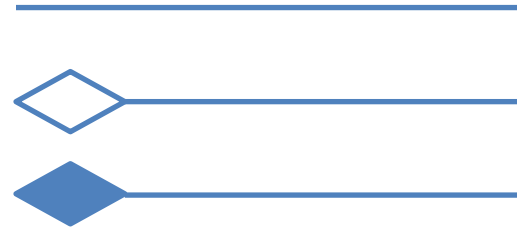
```
import vozidla.*;  
import vozidla.casti.Motor;  
  
public class Program {  
    ...  
}
```

Pre triedu `Program` všetky triedy z balíka `vozidla` (`OsobneVozidlo`, `NakladneVozidlo`) a triedu `Motor` z balíka `vozidla.casti`

Relácie medzi objektami

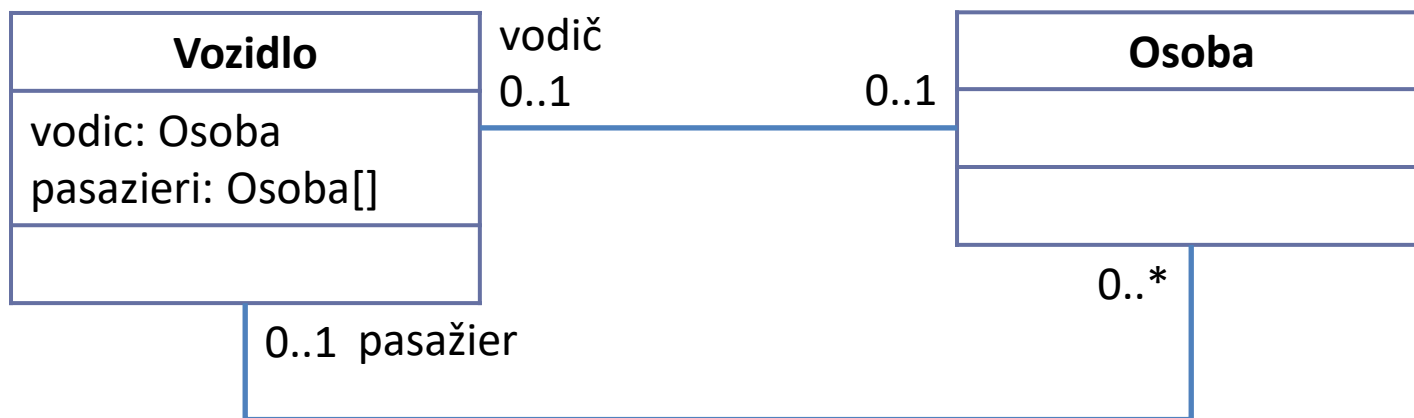
Relácie medzi objektami v UML

- Popisujú vzťahy medzi objektami
- Základné typy relácií:
 - Asociácia
 - Agregácia
 - Kompozícia
- Označenie kardinality:
 - 1 – práve jeden
 - 0..1 – 0, alebo jeden
 - 0..* – neobmedzený počet (aj žiaden)
 - $n..m$ – od n do m (n a m sú čísla)

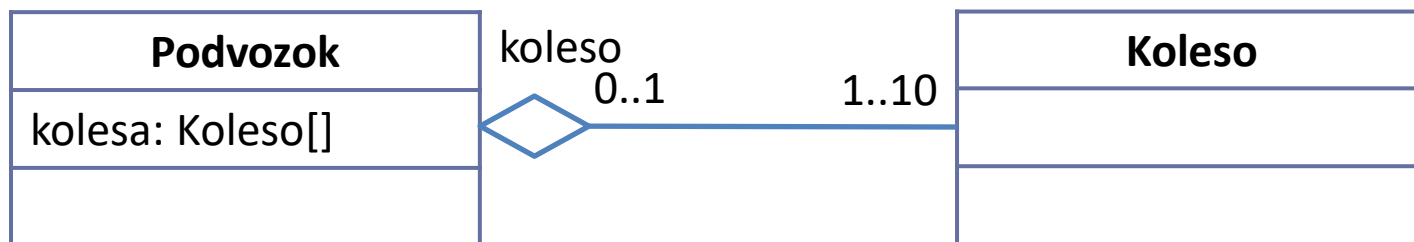
Asociácia - príklad

- Základný vzťah medzi dvoma typmi objektov
 - Jedno vozidlo môže mať max. jedného vodiča a neobmedzený počet pasažierov (môže byť aj prázdne)
 - Jedna osoba môže byť vodičom, alebo pasažierom max. v jednom vozidle

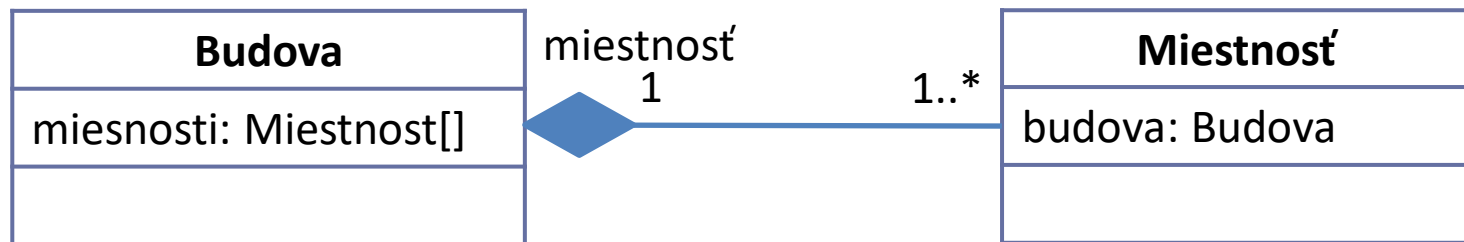
Agregácia - príklad

- Vzťah typu **celok/časť**, požíva sa ak časť môže existovať samostatne
 - Podvozok musí mať aspoň jedno a max. 10 kolies
 - Koleso musí byť namontované na max. jednom podvozku
 - Koleso môže existovať samostatne a môžeme ho preniesť na iný podvozok

Kompozícia - príklad

- Vzťah typu **celok/časť**, požíva sa ak časť nemôže existovať samostatne
 - Budova musí mať aspoň jednu miestnosť
 - Miestnosť patrí práve do jednej budovy (nemôže existovať bez budovy)

Zhrnutie

- Metódy
- Konštruktory
- Preťažovanie metód a konštruktorov
- Statické metódy a premenné
- Balíky
- Vzťahy medzi objektami
 - Asociácia
 - Agregácia
 - Kompozícia